

Bačka – najposjećenija biciklijada do sada

FOTO: STIPAN BALATINAC

6. stranica

Narodnosni izbori

3. – 5. stranica

Jubilarno Bošnjačko sijelo

7. stranica

Hodočasnici Hrvatskih Šić

11. stranica

Komentar

**„Živila vjernost!
Živila domovina!“**

Prilikom predstavljanja dugo čekane knjige o grofovskoj familiji Janković pred kratkim u Čepregu, iz pera etnografinje Terézije Horváth Balogh, otkriveni su novi i jako zanimljivi kusići iz prošlosti ove bogate, slavne familije, čiji kotrighi su toliko raštrkano, srićno ali upravo nesrićno spunili svoju sudbinu. Jedna od najzanimljivijih peršonov je bila Ana Elizabeta, kći Julija Jankovića. Rodjena u Daruvaru podučavajući siromašnu dicitu, Slavoniju je morala silom prilik napustiti i živeći nekoliko ljet u Ugarskoj, svoj novi dom našla je u Austriji. Ana Elizabeta, kako je dokumentirano, cijeli žitak je dala za to da drugim pomaže, trpeći u tišini za svojom Slavonijom u stranjskom, pišući svoj memoar na nimškom jeziku, kojega je pak završila s hrvatskimi riči: „Živila vjernost! Živila domovina!“ Kako su izražajne, kako su ganutljive ove misli, ako se napišu daleko od rodne zemlje, daleko od svega toga, što človik voli, za čim človik hlepi, patetično rečeno, vene i umire. Vridno je onda premišljavati, što danas zlamenuju nam riči vjernost i domovina? Imaju li svoju težinu 140 ljet kasnije? Danas, kad na našem tlu Hrvat u Hrvatu vidi neprijatelja, danas, kad je notorična utrka u tom, ki kako će biti uspješniji u manipuliranju ljudi, ki-god s laži, ki-god s poluistinom, ki-god mučanjem, ki-god pak zbantovanjem onih, ki pak u trenutku nisu u stanju obrambe. Sad, na pragu izborov, toliko je napetosti, nesporazumov zopet u nervi, nesnošljivosti u duši i srcu da se širom proizvodu povidajke i priče, kako je jedan pučist, kako su neki (a ne svi) sazidali funkcionirajuću društvenu mrižu na hrvatskoj liniji, što se sad sruši i zniči, i kako su iz pepela goristali oni ke blizu nije bilo aktivnom djelovanju 20 – 30 ljet?! (A za razloge se ne pita!) Svi mi imamo svoj put, svoje zasluge, svoja ulaganja, svoj žitak s interesom ili prez interesa. No, ne bi škodilo negda-negda, ravno se pogledati u zrcalo, stupiti u tišinu, na svoj račun i svoju sramotu i u vlašću dušu, pak na tom mjestu se zapitati jednoč iskreno, skromno i dobronamjerno: komu sam ja vjeran/vjerna i za koju domovinu i narod se trudim, djelam, trošim se... S pravom ili prez prava?! *Tiho*

Glasnikov tjedan

Krajem prošloga tjedna diljem Mađarske obilježavali su se Dani kulturnoga nasljeđa. Mjesec rujan u znaku je Dana europske baštine i bogatstva sadržajnih programa koji se održavaju u zemljama širom Europe. Što je cilj spomenutih dana? Da se prikaže kulturno nasljeđe, da se podsjeća kako ono postoji, da se popularizira i u užem i u širem radijusu. Prilika je to sagledavanja sličnosti i raznolikosti zajedničkog nasljeđa u okviru jedne na nacionalnoj, u našem slučaju bi bilo moguće na narodnosnoj razini glavne teme za tu godinu. Tako su ove godine u Rumunjskoj sva događanja bila u znaku krilatice Knjižnica, Arhiv blago kulturnog nasljeđa, u Mađarskoj u znaku krilatice Kuće zabave – mjesta zabave, u Hrvatskoj u znaku krilatice Baština i zajednica, u Švicarskoj u znaku krilatice Boje, i tako redom diljem Europe. Naslovom bogati tematski okviri s nizom mogućnosti. A sve u službi dizanja svijesti o zajedničkoj samobitnosti. A ono što je najvažnije, približiti kulturu svima, prilagođenim sadržajima zanimljivim svim dobima i interesima.

„Jezikoslovci procjenjuju da obrazovan izvoran govornik bilo kojeg jezika zna između tri i šest tisuća riječi svojega materinskoga jezika.“

Europski dan jezika obilježavamo 26. rujna. Ustanove i udruge ovaj dan obilježavaju nizom aktivnosti čiji je cilj promicanje višejezičnosti, međukulturnog i međunarodnog dijaloga, slavljenje europske jezične i kulturne raznolikosti, te podizanje svijesti o važnosti učenja stranih jezika, u sklopu obrazovnog sustava i izvan njega. Procjenjuje se da broj jezika na našem planetu doseže brojku od sedam tisuća, od čega se njih dvije tisuće i četrismo svrstava u kategoriju „ugroženih jezika“. Odrediti točan broj riječi u jeziku takoreći nemoguće je. Jezikoslovci kažu da engleski jezik ima najviše riječi, oko milijun, a prosjek broja riječi u svakom je jeziku negdje oko pola milijuna riječi. I sada jedna zanimljivost. Jezikoslovci procjenjuju da obrazovan izvoran govornik bilo kojeg jezika zna između tri i šest tisuća riječi svojega materinskoga jezika. U Europi se govori 225 jezika, a kaže se da tek 50 riječi čini 50 % svega što je ikada napisano u gotovo svakom jeziku. Oko polovice svjetskoga stanovništva govori više od jednog jezika. I još nešto. Biblija je najviše prevedena knjiga svih vremena, od 2013. godine dostupna je na oko 2800 jezika. Biblija, dokumenti Ujedinjenih naroda i kriminalistički romani čine osnovu prijevodnih memorija usluge Google Translatea, čitam na mrežnim stranicama.

Branka Pavić Blažetin

PRATITE MEDIJSKE PLATFORME MEDIJSKOG CENTRA CROATICA!

MEDIJSKI CENTAR *Croatia*

www.glasnik.hu

Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu. Čitajte i širite Hrvatski glasnik “oazu hrvatske pisane riječi u Mađarskoj”!

Facebook profil Hrvatski glasnik - dnevni tisak - budite obaviješteni prateći Hrvatski glasnik!

radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorkom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati!

Croatia TV - tjedni prilog!

Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar Croatia i preko Facebookovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia; Croatia TV!

Izbori – narodnosni – hrvatski narodnosni – 2019

Ukupno 515 kandidata na tri razine: mjesnoj, županijskoj / glavnogradskoj i državnoj. Od zakonom mogućega broja naselja u kojima su se mogli pokrenuti izbori za mjesne hrvatske samouprave 136, oni su pokrenuti u 117 naselja. Postavljene su liste u šest županija i glavnome gradu te na državnoj razini za izbor zastupnika za Hrvatsku državnu samoupravu. Izbori za mjesne samouprave i (grado)načelnike te za narodnosne samouprave (na tri moguće razine; mjesnoj, županijskoj / glavnogradskoj i državnoj) održavaju se 13. listopada, od 6 do 19 sati.

TKO MOŽE GLASOVATI

U mjestu mogu glasovati birači upisani u hrvatski birački popis u tome mjestu. Kažimo kako po slovu zakona se svaki državljanin Mađarske može osobnom

izjavom upisati u narodnosni birački popis. Na županijskoj odnosno glavnogradskoj razini glasati mogu birači upisani u hrvatski birački popis u mjestima dane županije ili glavnoga grada, a za državnu samoupravu svi hrvatski birači upisani u bilo kojem naselju u Mađarskoj u hrvatski birački popis.

ROK UPISA U HRVATSKI BIRAČKI POPIS

Dana 23. rujna 2019. u hrvatskim biračkim popisima u Mađarskoj ima 11 003 upisana birača. Krajnji je rok upisa za ove izbore 27. rujna 2019. do 16 sati na portalu https://www.valasztas.hu/nemzetisegi-nevjegyzekebe-vetel-iranti-kerelem-benyujtasanak-szabalyai?fbclid=IwAR0CD36t4b3RTDfIzak0o-4kn4-8TP_Ro-v7eWL4Ue1U4FysTQqTQGVGR0BKHC

ZA KOGA SE MOŽE GLASOVATI (podatci s www.valasztas.hu)

Pet kandidacijskih organizacija: Savez Hrvata u Mađarskoj, Udruga Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra – Šopron, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskoga prijateljstva, Mađarsko-hrvatska kulturna udruga Andrije Dugonića, postavili su kandidate na mjesnoj razini. Neki su od njih istaknuli su i svoje županijske / glavnogradsku listu.

Najviše kandidata (393) na mjesnoj razini istaknuo Savez Hrvata u Mađarskoj, on je postavio i četiri županijske liste u Zali (7 imena), Baranji (10), Šomođu (10) i Bačko-kiškunskoj županiji (9), te u Budimpešti (7). Savez Hrvata u Mađarskoj postavio je i državnu listu za izbor zastupnika Hrvatske državne samouprave s 35 imena koju vodi Joso Ostrogonac.

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj postavilo je 87 kandidata na mjesnoj razini, u tri županije: Jursko-mošonsko-šopronskoj, Željeznoj i Baranji. Društvo je postavilo i dvije županijske liste u Jursko-mošonsko-šopronskoj i Željeznoj županiji.

Udruga Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra – Šopron postavili su skupa 29 kandidata na mjesnoj razini, dvije županijske liste; u Zalskoj i Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji te državnu listu za izbor zastupnika Hrvatske državne samouprave s 33 imena koju predvodi dr. Franjo Pajrić, predsjednik Udruge Hrvati – Horvátok.

Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskoga prijateljstva postavilo je četiri kandidata na mjesnoj razini, Mađarsko-hrvatska kulturna udruga Andrije Dugonića, postavila je tri kandidata na mjesnoj razini.

ŽUPANIJSKE /GLAVNOGRADSKA LISTA

Napomena: Županijske narodnosne samouprave i glavnogradska jesu sedmočlana zastupnička tijela, prvih sedam imena

s liste jesu zastupnici buduće županijske/glavnogradske samouprave. Dođe li do prestanka mandata ili odricanja od mandata nekoga s liste, slijedi sljedeći kandidat s liste (ako ga ima). Kod više lista broj mandata dijeli se razmjerno broju glasova koje je dobila pojedina lista.

Savez Hrvata u Mađarskoj, je postavio četiri županijske liste u Zali (7 imena), Baranji (10), Šomođu (10) i Bačko-kiškunskoj županiji (9), te glavnogradsku listu (7).

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj postavilo je dvije županijske liste u Jursko-mošonsko-šopronskoj (8 imena) i Željeznoj županiji (9).

Udruga Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra – Šopron postavili su skupa dvije županijske liste; u Zalskoj 6 imena) i Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji (8).

Savez Hrvata u Mađarskoj

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika Hrvatske samouprave Baranjske županije koju je postavio Savez Hrvata u Mađarskoj (ovo nije redosljed kandidata na listi)

GERGICS ADRIENN
IVÁNKOVICSNÉ KOVÁCSÉVICS ROZÁLIA
KOVÁCSÉVICS ZOLTÁNNÉ
MURINYI MIRJANA
RADOSNAINÉ GEOSITS GYÖRGYI MÁRIA
SÁNDORNÉ STIVICS BRIGITTA
SÁROSÁ CZ MIHÁLY
SZÖLŐSI SZABOLCS
TARAGYIA GYÖRGYNÉ
VÉBER TIBORNÉ

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika za Glavnogradsku hrvatsku samoupravu koju je postavio Savez Hrvata u Mađarskoj (ovo nije redosljed kandidata na listi)

DRAJKÓ VERONIKA
GOJTÁN ANNA
GYURITY ISTVÁN
HORVÁTH MIRA
KOVÁCS BRANKÓ KRISZTIÁN
NÉMETH ISTVÁNNÉ
SOKCSEVITS DÉNES

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije koju je postavio Savez Hrvata u Mađarskoj (ovo nije redosljed kandidata na listi)

ANISITY FERENC
BENDE ERHARD
DÓDONY ANIKÓ
FILÁKOVITY ILDIKÓ
FILÁKOVITY MLADEN
IVÓ MÁRIA
MÁNDITY ISTVÁN

MATOS ANNA
SIBALIN JÓZSEF

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika Hrvatske samouprave Zalske županije koju je postavio Savez Hrvata u Mađarskoj (ovo nije redoslijed kandidata na listi)

BLAZSETIN BERNADETTE
BÓDIS BALÁZS
KOVÁCSNÉ KŐVÁGÓ ANNA MÁRIA
MARKÁCS ZOLTÁN
TAKÁCS JÓZSEF
TISLERICS LAURA
VARGOVICS JÓZSEF ÁRPÁDNÉ

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika Hrvatske samouprave Šomoške županije koju je postavio Savez Hrvata u Mađarskoj (ovo nije redoslijed kandidata na listi)

BUNYEVÁ CZ JÓZSEFNÉ
CSENDE JÁNOSNÉ
DUDÁS JÓZSEF
HAJDU ZOLTÁN
KOVÁCS KLÁRA
KOVÁCS MILÁN
PAVLEKOVICS JÁNOS
SEBESTYÉN TIBORNÉ
SZILÁGYI BÉLA
SZOLGA JÓZSEF

Udruga Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra – Šopron

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika za Hrvatsku samoupravu Zalske županije koju je postavili zajedno Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra Šopron (ovo nije redoslijed kandidata na listi)

DOBOS CSABA
DOMBAI TIBOR
GULYÁS GORDANA
GULYÁS LÁSZLÓ JÓZSEF
GYURICZ JÓZSEF
TÓTH JÁNOSNÉ

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika za Hrvatsku samoupravu Jursko-mošonsko-šopronske županije koju su postavili zajedno Hrvati – Horvátok i Udruga Čakavska katedra Šopron (ovo nije redoslijed kandidata na listi)

ARATÓ CSABA
EGRESITS ANDREA
FRÜHWIRTHNÉ PAYRITS MARIANNA
GRUBITS FERENC
MARTINSCHICH BALÁZS
PAYRITS LUKA
RÁDLER JÓZSEFNÉ
TÓTH-NOVÁK RENÁTA

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika za Hrvatsku samoupravu Jursko-mošonsko-šopronske županije koju je postavilo Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj (ovo nije redoslijed kandidata na listi)

CZUPY JÁNOSNÉ
HORVÁTH ATTILA
JURINKOVITS JÓZSEF
KOLOSZÁR ISTVÁN
PILSITS MÁRIA
PINTÉR CSILLA
TAKÁCS JÁNOSNÉ
TOLNAI JÓZSEF

Imena kandidata s liste za izbor zastupnika za Hrvatsku samoupravu Željezne županije koju je postavilo Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj (ovo nije redoslijed kandidata na listi)

FILIPOVITS RAJMUND
FUCIN JÁNOS
HANDLER ANDRÁS
HERGOVICH VINCE
JURASITS FERENC
KERESZTES ZOLTÁN
KRIZMANICH ISTVÁN
MERSICH KÁROLY
NÉMETH GÁBORNÉ

SADRŽAJ GLASAČKIH LISTIĆA

U sadržaju glasačkih listića pošto su odluke izbornih povjerenstva postale pravovaljane, tek onda dolazi do promjene ako netko od kandidata, bilo pojedinačnih bilo na listama promijeni mišljenje i do dana održavanja izbora povuče svoju kandidaturu. Tada njegovo ime imaju pravo s glasačkog listića izvući i članovi glasačkog odbora. Početkom glasovanja, dakle 13. listopada u 6 sati to već nije moguće.

TRI GLASAČKA LISTIĆA ZELENE BOJE

Za kandidate u naselju

Kod listića s imenima kandidata za mjesnu hrvatsku samoupravu je važno napomenuti da oni kandidati na mjesnim izborima postaju zastupnici koji dobiju najviše glasova birača... U skladu s time označava se X kod imena kandidata. Listić je važeći ako je X - om označeno najmanje jedan ili najviše tri (ili pet) kandidata (mogu biti dva, tri, ili četiri X-a). Mogu se birati kandidati po vlastitom nahođenju i svojim glasom određivati njihov redoslijed u konačnici.

Za liste županijskih / glavnogradske samouprava

Što se tiče županijske / glavnogradske samouprave glasa se za listu točnije za civilne udruge koje su postavile liste s imenima kandidata, tu nema biranja između kandidata.

Za državnu listu

Što se tiče državne samouprave glasa se za listu točnije za civilne udruge koje su postavile liste s imenima kandidata, tu nema biranja između kandidata. Glasac na glasačkom listiću vidi liste i imena prvih pet na listi (ama).

Glasati se može valjano tek na jednu listu. Birači u hrvatskim biračkim popisima dobit će listić za listu (liste) za izbor državne samouprave, na svim biračkim popisima u Mađarskoj, gdje za to imaju pravo i gdje ima upisanih birača u hrvatski birački popis.

DRŽAVNE LISTE ZA IZBOR ZASTUPNIKA ZA HRVATSKU DRŽAVNU SAMOUPRAVU

Odlukom Državnog izbornog povjerenstva na glasačkom listiću za izbor zastupnika za Hrvatsku državnu samoupravu glasači će na biralištima dobiti glasački listić na kojem su dvije liste s prvih pet imena na listama. Pod brojem 1 (redni broj odlučene ždrijebe Državnog izbornog povjerenstva) listu za izbor zastupnika za Hrvatsku državnu samoupravu koju su zajedno postavile udruge Hrvati – Horvátok i Čakavska katedra Šopron, a pod brojem 2 listu za izbor zastupnika za Hrvatsku državnu samoupravu koju je postavila udruga Savez Hrvata u Mađarskoj. Valjano je glasovanje ako je birač na glasačkom listiću glasovao samo za jednu listu, u obrnutom slučaju glasovanje je nevaljano. Broj mandata u HDS-ovoj Skupštini je 31, a oni će se dijeliti razmjerno broju glasova koje je dobila pojedina lista.

320/2019. NVB határozat melléklete

Hrvati Horvátok Egyesülete Soproni "Čakav katedra" Egyesület

JELÖLT SORSZÁMA	JELÖLT NEVE
1	DR. PAYRITS FERENC
2	Dr. Horváth Sándor
3	Lukács István
4	Dr. Mersich Zsuzsanna
5	Szabados Tibor
6	GLAVANICS KRISZTINA
7	KISSNÉ KRÁLY MÁRIA
8	Kohuth Győző
9	Dombai Tibor
10	Kolnhöfer Petra
11	GYURICZ JÓZSEF
12	FRÜHWIRTHNÉ PAYRITS MARIANNA
13	Bugnits Vilmos
14	DR. HUSZÁR ATTILA LÁSZLÓNÉ
15	Gulyás Gordana
16	Egresits Andrea
17	Gulyás László József
18	MARTINSCHICH BALÁZS
19	KUTROVITS ANDREA
20	Rádlér Józsefné
21	Payrits Ferenc
22	VÖLGYI IVÁN MÁTÉ
23	TÓTH JÁNOSNÉ
24	Bugnits Brigitta
25	ARATÓ CSABA
26	DOBOS CSABA
27	Grubits Ferenc Ignác
28	Csiszár-Bugnits Katalin
29	DR. GRUBITS JÁNOS FERENC
30	TÓTH ISTVÁN ANTALNÉ
31	Payrits Tamás István
32	PAYRITS LUKA
33	PAYRITS SILVANA

Izvor: www.valasztas.hu

305/2019. NVB határozat melléklete

MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK SZÖVETSÉGE

JELÖLT SORSZÁMA	JELÖLT NEVE
1.	OSZTROGONÁCZ JÓZSEF
2.	GUGÁN JÁNOS
3.	SZIGECSSÁN JÓZSEFNÉ
4.	DR. SOKCSEVITS DÉNES
5.	MARKOVICS JÓZSEFNÉ
6.	BARICS ARNOLD
7.	DR. AL-EMADNÉ BALATINÁCZ MARIANNA
8.	BICZÁKNÉ POPOVICS ANNA
9.	DR. BOCKOVAC TÍMEA ANITA
10.	Trubics Lilla Anna
11.	RONTA RÓBERT
12.	RÓNAINÉ BARICS MÁRTA
13.	Kovács Milán
14.	Tislér István
15.	Kovács László
16.	Vizvári Zoltán Ákos
17.	FILÁKOVITY VJEKOSZLAV
18.	Kubatov Márton
19.	HAJDU ZOLTÁN
20.	Madaras Diána
21.	PILSITS MÁRIA
22.	Simai-Petrinovic Agnes
23.	Blázsevné Dervár Veronika
24.	PREKSEN LÁSZLÓ
25.	Taragya Györgyné
26.	GOJTÁN ANNA
27.	Bódis Balázs
28.	Tábori-Simara Andrea
29.	Hegedűs Dóra
30.	DRAJKÓ PÉTERNÉ
31.	BOSNYÁK BALÁZS
32.	Hansné Vuk Veronika
33.	KUZMA ISTVÁN
34.	Tislerics Laura
35.	Szolga József

Izvor: www.valasztas.hu

ZELENA OMOTNICA

Narodnosni birač, došavši na svoje izborni mjesto, glasuje za zastupnike i gradonačelnike mjesne samouprave, ali ako traži svoj narodnosni popis i potpiše se u nj, ostvaruje pravo glasovanja za narodnosne kandidate na mjesnoj razini, i pravo glasovanja na narodnosne liste na županijskoj i državnoj razini. Listići na kojima glasuju narodnosti bit će zelene boje, i njih treba nakon obavljenoga glasovanja staviti u omotnicu zelene boje. Omotnicu treba zatvoriti, inače je glasovanje nevaljano, listići su u nezatvorenoj omotnici ili izvan nje nevaljani.

OBAVIJEST

Uredništvo Medijskog centra Croatica u očekivanju službenog obraćanja kandidacijskih organizacija hrvatskim biračima, do daljnega svim zainteresiranima skreće pozornost da detaljnije informacije mogu dobiti na internetskoj stranici www.valasztas.hu.

Branka Pavić Blažetin

Bačka – najposjećenija biciklijada do sada

U suorganizaciji Hrvatske državne samouprave, njezina Odbora za mladež i šport, te Kulturnog centra bačkih Hrvata, od 23. do 25. kolovoza 2019. godine organizirana je državna biciklijada pod nazivom „CRO TOUR 2019“. Nakon Gradišća, Pomurja, Podravine i Baranje, V. državna biciklijada upriličena je u Bačkoj zato da se upoznaju hrvatska naselja u Bačko-kiškunskoj županiji. U tri dana sudionici Biciklijade obišli su gotovo sva naša naselja u Bačkoj, ukupno deset od Kalače do Baje, od Baje do Aljmaša i Kačmara, te od Santova do Gare.

Doček u Baji sudionika Cro - Toura

Kako nam uz ostalo reče ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata Mladen Filaković, i do sada vrlo uspješna priredba Biciklijada je doživjela svojevrstan uspon jer prije pet godina krenula je s 15 sudionika, a ove godine, unatoč tomu da se neki prijavljeni nisu mogli odazvati, bilo je 65 – 70 sudionika. Svi su vrlo čekali dolazak u Bačku, s jedne strane jer su mislili da će ovdje biti lakše voziti nego lani u Baranji, ali bilo je prilično naporno zbog vrućine. Nažalost, ni ove godine nisu imali sudionika iz Pomurja, ali došao je vozač bicikla treće dobi iz Gradišća koji je odvezio svih pet godina od Gradišća do Bačke, došla je i jedna obitelj iz Budimpešte, u lijepom broju odazvali su se iz Podravine i Baranje, a najviše ih je bilo domaćina, Bačvana. Od najmlađih do najstarijih, od pojedinaca do supružnika, pa cijelih obitelji, bilo je

Kroz ravno bačko polje

dje ni grma ni drveta, stoga su se zaustavili i u Tatazi (Tataháza), zatim do Aljmaša, a dan su završili dolaskom u Kačmar. Nakon toga autobusom su došli u Santovo gdje je organizirano druženje uz tamburaše, ples i pjesmu.

Oba su dana vozili po pedesetak kilometara što poljskim putem što državnom cestom ili biciklističkom stazom.

Sutradan, trećega dana ujutro posjetili su marijansko svetište na santovačkoj Vodici, Biciklijada je nastavljena vožnjom do Gare, na dionici od dvadesetak kilometara.

Svugdje su ih lijepo dočekale tamošnje hrvatske samouprave, upoznali ih s naseljem i hrvatskom zajednicom.

Na naše zanimanje, Mladen Filaković nam reče da će se VI. Biciklijada dogodne organizirati najvjerojatnije opet u Gradišću. To nam je potvrdio i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban vjerujući da će tradiciju nastaviti i sljedeći saziv Skupštine.

S. B.

Na glavnom bajsom trgu

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Kukinja, 24. kolovoza u tom je naselju proslavljena 25. obljetnica održavanja Bošnjačkog sijela. Kada je ono pokrenuto, prije 25 godina, namjera nam je bila – kaže jedna od poticateljica tadašnje manifestacije, danas zastupnica Seoske i mjesne Hrvatske samouprave Milica Klaić Tarađija – okupiti bošnjačke Hrvate okolnih sela na druženje i razgovore. Bilo je poteškoća. Naime, zamislili smo ga kao manifestaciju koja će se svake godine održavati u nekom drugom bošnjačko-

Od crkve do središta sela

Dio nazočnih

Svetu je misu služio svećenik u miru Marko Bubalo.

vatskom naselju u okolici Pečuha, ali izuzev jedne godine, kada je ono održano u Salanti, sijelo je ostalo Kukinjčanima. Kukinjski Hrvati nisu se predali, uigrana su oni družina koja ga iz godine u godinu, i tako već dvadeset i pet godina održava i poziva na taj dan u ovo selce pokraj Pečuha brojne prijatelje i goste na druženje, jelo i pilo te zabavu uz folklorni program i večernji bal, ali i svetu misu na hrvatskom jeziku u mjesnoj crkvi svete Ane, sagrađene prije točno trideset godina.

I ovogodišnje sijelo počelo je u ranim jutarnjim satima pecanjem na obližnjem jezeru Malomu. Uz ribičko natjecanje u prijedpodnevnim satima igran je i malonogometni turnir, a u ranim poslijepodnevnim počelo je revijalno kuhanje. Svetu je

misu služio svećenik u miru Marko Bubalo iz Vinkovaca, a pjevao Pjevački zbor Augusta Šenoe. Zatim je slijedio mimohod folklornih skupina od crkve do otvorene pozornice uz mjesni dom kulture gdje se okupilo mnoštvo zainteresiranih. Voditeljica programa na otvorenoj pozornici bila je predsjednica Hrvatske samouprave Mira Grišnik. U domalo trosatnome folklornom programu nastupili su, uz domaći KUD Ladislava Matuška, brojne folklorne skupine. Tako iz Hrvatske radikovački KUD Sveta Ana, a od domaćih folklornih skupina, mohački Tamburaški orkestar Fermata, poganski Pjevački zbor Snaše, pečuški Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe, udvarska Dječja plesna skupina, salantski KUD Marica, barčanski

vilu 10,6 kg ribe, drugo draškoj družini s 12,2 kg ribe, a prvo je mjesto pripalo kukinjskoj družini s 22,4 kg ulovljene ribe. Nije ni čudo kada Kukinjčani svakodnevno vježbaju na obližnjem jezeru. Najveću je ribu ulovila natjecateljica iz Draža, za što je i posebno nagrađena.

U malom nogometu ogledale su se salantska, naradska, pečuška, radikovačka i kukinjska momčad. Treće je mjesto pripalo naradskoj, drugo radikovačkoj, a prvo salantskoj momčadi. U revijalnom kuhanju družine su se ogledale u kuhanju sarme. Jela je kušao ocjenjivački sud u sastavu Vera Kamarić, Zlatko Kovač i David Bošnjak. Treće je mjesto pripalo vršendskoj, drugo naradskoj, a prvo udvarskoj družini.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatski ban grof Josip Jelačić Bužimski (nastavak)

Zanimljivo je kako hrvatska historiografija ovaj banov pohod u Ugarskoj naziva „obrambenim ratom“ i borbom protiv „mađarske hegemonije“, a mađarska ga ocjenjuje kao hrvatski napad na Mađarsku na temelju „navodne“ kraljeve zapovijedi, kako bi ban „napravio reda u Pešti“. Premda je 26. rujna osvojila nekadašnju kraljevsku prijestolnicu Stolni Biograd, banova je vojska tri dana kasnije zaustavljena u desetak kilometara udaljenom Pákozdu. Riječ je o sukobu koji mađarska povijest slavi kao veličanstvenu pobjedu, a hrvatski ga udžbenici spominju kao sukob koji je završio „neodlučeno“. Poslije boja su dvije strane dogovorile trodnevno primirje, ali ga je hrvatski ban prekršio te je produžio prema Beču. Hrvatska povijest piše da je tijekom sklopljenoga trodnevnoga primirja hrvatski ban „pošao u susret“ austrijskim četama, stacioniranim na granici austrijskog dijela Monarhije, u blizini Dunava, svjestan da je bez njihove pomoći preslab za borbu s mađarskim domobranstvom. S druge pak strane mađarski povjesničari ocjenjuju kako je kod Pákozda ostvarena velika pobjeda nad brojnijom i obučenijom „graničarskom vojskom“, a povlačenje hrvatske vojske je „kao Jelačićev bijeg“ u jednom pjesmi ovjekovječio i slavni pjesnik Sándor Petőfi.²⁷

Bitka kod Pákozda
(„Odbijanje hrvatskog napada“ – zemljovid iz udžbenika za mađarske gimnazije)²⁸

Kralj Ferdinand V. javno je pozdravio hrvatski prodor u Ugarsku te je bana Jelačića imenovao povjerenikom, a zatim i vrhovnim zapovjednikom vojske u Ugarskoj. Pod njegovo zapovjedništvo stavio je dvadeset tisuća austrijskih vojnika. Barun Jelačić je najveći vojni uspjeh postigao 30. listopada 1848. pobjedom kod Schwechata, čime je znatno pridonio slamanju bečkog ustanka. U Austriji je zbog toga slavljen kao junak zajedno s generalima Windischgrätzom (koji je poslije slamanja ustanka imenovan vrhovnim vojnim zapovjednikom) i Radetzkim, pa je tada nastala kratica „wir“ sastavljena od prezimena ove trojice generala, a koja riječ na njemačkom jeziku znači „mi“. U studenome 1848. sastavljena je nova austrijska vlada, a potom je 2. prosinca okrunjen novi vladar Franjo Josip I. koji je istoga dana bana Jelačića imenovao upraviteljem (gubernatorom) Rijeke s kotarom (Josip Bunjevac je ostao banskim povjerenikom), te civilnim i vojnim upraviteljem Dalmacije. Tako je ban Josip Jelačić ujedinio sve hrvatske zemlje (Hrvatsku, Slavoniju, Dalmaciju, Rijeku i Međimurje) unutar granica Habsburške Monarhije. Imajući u vidu da je istodobno bio i zapovjednik u banskoj Hrvatskoj, te vojni zapovjednik Hrvatsko-slavonske vojne krajine, Hrvati su smatrali da je došlo do ujedinjenja hrvatskih zemalja pod Jelačićevom vlašću. On je u Banskoj Hrvatskoj bio ban, u Vojnoj krajini zapovijedajući general, u Dalmaciji namjesnik, a u Rijeci guverner. No nakon njegove smrti te funkcije razdijeljene su različitim osobama.

Stupajući na prijestolje, novi je kralj odbacio sve obveze svoga prethodnika, posebno prema ugarskoj vladi i saboru, pa su oni stavljeni izvan zakona. Ugarski je sabor potom proglasio kralja detroniziranim. Hrvatska je vojska 5. siječnja 1849. godine zauzela Budim i Peštu, pa je ban 13. ožujka 1849. promaknut u čin generala topništva i vrhovnoga zapovjednika Južne armije koja je brojala oko 72 000 vojnika. U travnju je zauzeo promađarski Osijek i Bačku, ali je ugarsko domobranstvo tijekom proljeća postiglo velike pobjede na bojišnicama. Oružani su sukobi još trajali kada je car izdao oktrojirani ustav, koji je u Hrvatskoj dočekan s negodovanjem. Naime, on je davao manja prava od onih koja je Trojednica imala u savezu s Ugarskom. Bansko je vijeće ovaj nametnuti ustav prihvatilo tek 6. rujna 1849., a nakon toga je ban u znatnoj mjeri izgubio onaj veliki utjecaj i slavu koju je uživao. Ocjena njegove povijesne uloge promijenila se, pa je od borca za Hrvatsku, slavenstvo i prava narodnosti u Monarhiji „postao“ borac za očuvanje Habsburškoga Carstva.

Konačan slom mađarskoga ustanka uslijedio je pošto je ruski car Nikola I. 9. svibnja 1849. izdao svečani proglas da će pružiti oružanu pomoć Franji Josipu I. Ruski general Ivan Fjodorovič Paskevič polovinom lipnja na čelu 200 tisuća vojnika počeo je prodor u Ugarsku. Zajednička rusko-austrijska vojska brojala je 370 tisuća ljudi i 1192 topova, a mađarsko domobranstvo je imalo 152 tisuće domobrana i 450 topova. Brojčano nadmoćnije carske postrojbe ubrzo su ugušile ustanak, pa je 11. kolovoza Lajos Kossuth odstupio i izbjegao u inozemstvo, a domobranstvo je dva dana kasnije položilo oružje u Aradu (danas Oradea u Rumunjskoj). Time je završena mađarska borba za slobodu i kratkotrajna nacionalna vlada u kojoj je rođena moderna mađarska nacija. U spomen na događaj iz 1848. u Mađarskoj je 15. ožujka nacionalni praznik.

Poslije sloma mađarske revolucije (u mađarskoj historiografiji se naziva borbom za slobodu ili ratom za nezavisnost), Peštansko Gradsko vijeće izabralo je 31. prosinca 1849. za počasne građane maršala baruna Haynaua, podmaršala baruna Jelačića i generala baruna Paskeviča, dakle trojicu vojskovođa koji se u mađarskoj povijesti smatraju glavnim gušiteljima nacionalnih težnja i samostalnosti.

Od revolucionarne 1848. godine hrvatsko-ugarska državnica zajednica dva desetljeća de facto nije postojala (de iure ju je sveu-

Trenutak za pjesmu

Idealizam hrvatskih pjesnika

**Ono što ti ljudi često zaboravljaju
Jest da u Platonovoj spilji mnogih sjena
Jedna u svakom trenutku povijesti
– Koju stvaraš ili podnosiš –
Drži u rukama zračnu pušku
I polako skida sa zida najprije
Poslušne, potom neposlušne
Sve naše misli.**

Boris Maruna

dilj povezivala osoba kralja i kruna kao simbol ustavnosti) te je obnovljena Hrvatsko-ugarskom nagodbom iz 1868. godine. Prilikom pregovora o nagodbi mađarska je strana odlučno ustrajala da hrvatski ban bude civilna osoba, kako bi se izbjeglo pojavljivanje nekakvoga "novoga Jelačića". Ovu je argumentaciju prihvatila i većina hrvatskoga izaslanstva uz obrazloženje da se barun Jelačić svojedobno izjasnio da je on prvo general, a tek onda ban.

PROSUDBA JELAČIĆEVE POVIJESNE ULOGE

Ban Jelačić 1848. na kratko vrijeme ujedinio je hrvatske zemlje, jamačno je pridonio i tome da Rijeka, Međimurje i Dalmacija poslije raspada Austro-Ugarske Monarhije, a kasnije Jugoslavije, pripadnu Hrvatskoj. Osim toga se njegovim nastojanjima ima zahvaliti imenovanje Josipa Jurja Strossmayera bosansko-srijemskim (đakovačkim) biskupom 1849. godine, te osamostalivanju hrvatske Crkve podizanjem Zagrebačke biskupije u rang nadbiskupije 11. prosinca 1852. godine (čime je odvojena od Kalačke nadbiskupije), usto je imao velike zasluge u utemeljenju Društva za povjestnicu jugoslavensku 1850. godine, a 1851. je bio začetnik tijeka osnivanja hrvatskoga kazališta. Grofovski naslov dobio je 1854. kada se povukao na svoje imanje Novi Dvori pokraj Zaprešića obnašajući bansku čast do smrti.²⁹ Umro je u Zagrebu u noći između 19. i 20. svibnja 1859. godine, a pokopan na svom imanju Novi Dvori kraj Zaprešića.

U hrvatskoj nacionalnoj svijesti ostao je upamćen kao ban, vojni zapovjednik, političar, ali i pjesnik koji je 1825. objavio zbirku pjesama na njemačkom jeziku pod nazivom „Eine stunde der Erinnerung“ („Časak uspomene“). Uz materinski hrvatski govorio je još i njemački, mađarski i francuski, te talijanski i latinski.

U mađarskoj se historiografiji događaji iz 1848-49. godine opisuju na dijametralno različit način od onoga u Hrvatskoj, te se stoga Josip Jelačić (Sándor Petőfi je njegovo prezime pisao u obliku Jellasics, pa se njegovo prezime u Mađarskoj tako izgovara) smatra eksponentom Beča koji je započeo rat i ugušio mađarsku borbu za slobodu. Nisu se o banu pohvalno izrazili ni neki istaknuti Hrvati, primjerice Ante Starčević, Stjepan Radić, Antun Gustav Matoš i Miroslav Krleža te brojni hrvatski komunisti koji su prihvatili gledište Karla Marxa po kome je Josip Jelačić bio reakcionar koji „treba završiti u ropotarnici povijesti“, odnosno „poslušni sluga Bečkoga dvora i Austro-Ugarske Monarhije“. Vjerojatno je i sam ban slutio kako će budući naraštaji različito prosuđivati njegovu povijesnu ulogu, pa je bratu Đuri 1858. godine kazao „Moje ime pripada povijesti; ona će o meni pričati, ali o onom što sam na srcu nosio, o onom ona neće moći ništa kazati.“

Premda je jedno vrijeme među Hrvatima postojala skepsa glede njegove uloge u vrijeme apsolutizma, ipak je ona zaboravljena, pa je Josip Jelačić postao nacionalni heroj i simbol hrvatskih težnja za slobodom i samostalnom državom. Današnji središnji zagrebački trg nosi njegovo ime od 1848. godine. Taj je trg nekada bio prazna poljana ispod zidina Gradeca i Kaptola, gdje su se smjestili došljaci kojima nije bio dopušten ulaz u grad. Poslije je na toj poljani stajala mitnica na kojoj se ubirala tridesetina, pa je po tome porezu kasniji trg dobio svoje prvo ime Harmica (po mađarskoj riječi harminc koja znači „trideset“). Trg bana Jelačića (Jelačić platz) nadasve je poznat po banovom brončanom spomeniku što ga je izradio slavni bečki kipar Anton Dominik Fernkorn, a koji je svečano otkriven 16. prosinca 1866. Od tada su se pred banovim kipom, a katkada i pred njegovom grobnicom okupljali nezadovoljnici prosvjedujući uglavnom protiv Mađara. Ban Levin Rauch 20. svibnja 1870. zabranio je okupljanje (prosvjede) pred spomenikom bana Jelačića, čime je još više osnažio

protumađarsko raspoloženje, koje je u konačnici uzrokovalo njegov pad 1871. godine. Najpoznatiji prosvjed na ovome trgu jest onaj na kojemu su studenti 1895. godine spalili mađarsku zastavu, zatim demonstracije zbog ubojstva Franje Ferdinanda 1914. godine i prosvjed protiv ulaska Hrvatske u Kraljevinu SHS 5. prosinca 1918. godine. Tom su prigodom hrvatski vojnici 25. i 53. domobranske pukovnije tražili hrvatsku republiku zbog čega su pripadnici vojske novoproklamirane države zapucali na njih i ubili trinaest, a ranili sedamnaest ljudi.

Komunističke su vlasti u noći s 25. na 26. srpnja 1947. s Jelačićeva trga odstranili banov spomenik, te su preimenovali trg, koji je u vrijeme socijalizma nosio naziv Trg Republike. Banovo ime je tada izbrisano i s mnogih trgova i ulica diljem Hrvatske. Konjanički kip bana Jelačića od uništenja spasio je dr. Antun Bauer koji je njegove dijelove čuvao u podrumu zagrebačke Gliptoteke u Medvedgradskoj ulici, čiji je bio ravnatelj. Poslije prvih višestranačkih izbora trgu je vraćeno prijašnje ime, a i banov spomenik je nakon 43 godine 16. listopada 1990. godine vraćen na trg. Tako je Josip Jelačić ne samo „rehabilitiran“ nego je postigao veću slavu nego što ju je imao 1848. Njegov lik se nalazi na novčanici od 20 kuna koja se u Republici Hrvatskoj počela tiskati 31. listopada 1993. godine. Na 200. obljetnicu njegova rođenja (16. listopada 2001.) Hrvatska je pošta izdala set poštanskih markica i dopisnicu sa spomenikom bana, a u njegovu rodnom Petrovaradinu otkrivena je spomen-ploča na njegovoj rodnoj kući. Tom je prigodom tiskana publikacija „200. obljetnica rođenja bana Josipa Jelačića“.

Josip Jelačić ovjekovječen je i u budnici „Ustani, banel!“ koja je osobito oživjela u vrijeme Domovinskog rata, a njegov je lik sačuvan u brojnim djelima hrvatskih slikara. U zagrebačkoj je katedrali 1985. postavljen banov brončani kip, a u zgradi Hrvatskog sabora brončano poprsje 1997. godine. Njegovo ime nose brojne ulice, trgovi i javne ustanove, među inim i Ratna škola Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Dr. Ladislav Heka

²⁷ „Fut Bécs felé Jellasics, a gyáva, Seregének seregünk nyomába, Megrémülve fut a magyar hadtól; Magyar hadban egy vén zászlótartó.“ Vidi: Petőfi, Sándor: *A vén zászlótartó*. Vidi: Tarján, M. Tamás: 1848. szeptember 29./A pákozdi csata. In: *Rubicononline. Történelmi magazin*. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1848_szeptember_29_a_pakozdi_csata/ Pristupano: 9. studenog 2016.

²⁸ Száray, Miklós: *Történelem II. középiskolák, 10. évfolyam*. Budapest, 2006.; Isti: *Történelem III. középiskolák, 11. évfolyam*. Budapest, 2007.; Száray, Miklós – Kaposi, József: *Történelem IV. középiskolák, 12. évfolyam*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2006., str. 158.

²⁹ Jelačić, Josip. U: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=28950>

Bogatstvo...

Tonka Vakoš, Veseljko Prodan i Marta Jelić. Santovo, svibanj 1934. (Iz arhiva Živka Mandića)

Otvorenje izložbe

„Gorgona 1959. – 1968.“ u Muzeju Kassák

U Muzeju Kassák 13. rujna 2019. otvorena je retrospektivna izložba „Gorgona 1959. – 1968.“. Posjetitelje, među inima opunomoćenog ministra Vesnu Njikoš Pečkaj i prvoga tajnika Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Marinu Sikora, na mađarskom i engleskom jeziku pozdravila je ravnateljica Muzeja Edit Sasvári. Izložbu je otvorio povjesničar umjetnosti Ješa Denegri, prijevod na mađarskome čitao je suradnik Muzeja István Dobó. Postav čine slike, fotografije, skulpture, časopisi, iz zbirke kolekcionara Marinka Sudca. Ona je ostvarena u suradnji Muzeja Kassák, Instituta za izučavanje avangarde iz Zagreba i kolekcionara Marinka Sudca. Kuratorice su izložbe: Dorotea Fotivec i Ivana Janković. Izložba je otvorena za javnost do 5. siječnja 2020. godine.

Marinko Sudac, Dorotea Fotivec, Ivana Janković, Ješa Denegri, Edit Sasvári

Provokativno, po strašnim mitološkim čudovištima nazvana umjetnička skupina Gorgona, formirana je 1959. godine u Zagrebu. Postojala je do 1965., a njezini su članovi bili slikari Julije Knifer, Josip Vaništa, Đuro Seder i Marijan Jevšovar, kipar Ivan Kožarić, arhitekt Miljenko Horvat i povjesničari umjetnosti i kritičari Dimitrije Bašičević Mangelos, Matko Meštrović te Radoslav Putar. „Kada njen inicijator Josip Vaništa u svojim zapisima navodi da je Gorgona bila za „apsolutnu prolaznost u umjetnosti“, te „dajući najvišu vrijednost onome što je smrtno, Gorgona ne govori ni o čemu“, što tada neki naknadni povijesno-umjetnički sud o Gorgoni uopće može i smije dodati suprotno Vaništinom navedenom skeptičnom i nihilističkom zaključku?“, upitao se povjesničar umjetnosti Ješa Denegri pri otvorenju postava. Te je dodao da pripadnike Gorgone nije povezivala srodnost stilskog jedinstva, nego prije u svima njima duboko ukorijenjeno značenje same prirode umjetničkog i ljudskoga životnog iskustva u

Dio posjetitelja

određenom i konkretnom povijesnom vremenu, i društvenom kontekstu neprihvaćanjem čijih obilježja pripadnici Gorgone suprotstavljaju se uvjerenjem u, po njima neprikosnovenu vrlinu i vrijednost svoje umjetnosti. Kako se navodi u tekstu, uz pozivnicu Gorgona bila je ključna pojava ondašnje umjetničke prakse kada apsurd, ironija, nihilizam, tjeskoba i čitav niz srodnih pojmova postaju ključne kategorije neoavangarde, koja se javlja kao odraz krize modernog čovjeka i njegove želje za stvaranjem nove umjetnosti oslobođene taloga prošlosti. Na pripadnost Gorgone tom vremenu sveopće sumnje upućuje i ime grupe koje se referira na mit o Gorgoni – Meduzi, što nam u interpretaciji vremena u kojem se javlja otkriva užas čovjeka koji spoznaje svoju osamljenost i odbačenost. Članovi su Gorgone shvatili odustajanje kao jedinstven umjetnički čin pa je o Gorgoni u pisanoj povijesti umjetnosti ostalo malo traga. Tek krajem 70-ih

godina ona postaje poznata široj javnosti, kada je 1977. godine održana prva velika izložba Gorgone u Galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu, u sklopu koje Nena Dimitrijević piše i prvi tekst o skupini Gorgona: „Umjetnost kao način postojanja“. A njihovo međunarodno otkriće dogodilo se tek sredinom 2010., kada je monograf skupine Ješa Denegri pozvan na seminar C-MAP MOMA-e 2013. godine. Na izložbi su posjetitelji mogli prelistati i lani objelodanjenu Monografiju grupe Gorgona.

Nije to prvi vid suradnje kolekcionara Marinka Sudca i budimpeštanskog Muzeja Kassák, naime 2012. godine otvorena je izložba Krugovi interferencije II. U sklopu drugoga ciklusa izložbe o avangardnome stvaralaštvu, predstavljena su djela i razmjena te suradnja časopisa MA (Danas) i Zenit, dviju najvažnijih avangardnih izdanja početkom 1920-ih. Tadašnji su postav također činile predmeti Zbirke toga kolekcionara. Ne propustite izložbu, koja je otvorena za javnost do 5. siječnja 2020. godine.

Kristina Goher

Hodočasnici Hrvatskih Šic kod susjedov u Nimški Šica

Na god Blažene Divice Marije vjernici Hrvatskih Šic jur 10-11 ljet dugo, na inicijativu farnika Tamása Várhelyija, piše i na auti hodočastu susjedom, ponovo. Zato ponovo, jer do 1936. ljeta ovo hrvatsko selo kot filijala je pripadala Nimškim Šicam, ljudi su se dobro poznali, a s granicama je došla hladna dob i u kontaktiranju. Tako 12. septembra, u četvrtak otpodne, šaka Šičanov, jačući i moleći se je otpravila na par kilometarov dugi put, a pred crikvom Nimških Šic su je dočekali Josef Kroiss, domaći farnik, kanonik Sambotelske crikvene županije, kot i tamošnji vjerniki.

Na štartu

Na putu jačka je peljana od kantorice Ane Jušić, a mi hodočasnici smo se mogli istinski začuditi jesenskoj prirodnoj lipoti. Prik Pinčenoga mosta, uz kapelu smo vrijeda zašli u naselje Deutsch Schützen / Nimške Šice. Jur iz daleka se izdiže iz redov familijarnih stanov impozantna crikva, u čijoj gradnji su pomagali i sami Šičani. Crikva je blagoslovljena u čast Blažene Divice Marije i sazidana je 1741. ljeta. Zato se i najdu vjerniki dvih graničnih sel svako ljeta toga dana pri jednoj litaniji i maši,

U cilju

Mašu su služili domaći farnik Josef Kroiss i mladomašnik Andreas Stipšić

na koj se jači i diči Jezuševa mati po hrvatski, ugarski i nimški. Ljetos je Šičanom pripravno i jedno presenećenje, pokidob je crikveni obred peljao mladomašnik Andreas Stipšić, rodnom iz Vulkaprodštöfa, ki je izrazio svoje veselje na hrvatskom jeziku da more biti skupa sa Šičani s ov-

kraj i onkraj granice. Na kraju svete maše svakomu po želji, ali po hrvatski ali po nimški je podiljen i mladomašni blagoslov. Potom su svi nazočni pozvani na faru na veselo druženje i k bogatim stolom. Kako je rekao predsjednik farske općine u Hrvatski Šica, Jožef Schläffer ov lipi običaj moraju dalje čuvati, i jako se veseli da svako ljeta sve već i već ljudi dojde poiskati susjede, jedan drugomu se veseliti, iako danas je i jezik komunikacije jedna moguća prepreka, što pred bojem nije predstavio nikakov problem, jer naši ljudi su bili trojezični. Na farofu do kasne večerije ure je duralo druženje, a spodobno gostovanje slijedi kljetu na danu sv. Ane, kad je i bučura u Hrvatski Šica. Onda čekaju svenek susjede ter prijatelje na svetu mašu i na agape. *Tiho*

Šički hodočasnici s austrijskimi duhovnikima pred oltarom Blažene Dvice Marije

Hodočašće Fočana

Hrvatska samouprava naselja Foka tijekom kolovoza organizirala je četverodnevno hodočašće u Hrvatsku.

Oko 45 Hrvata krenulo je u noći 11. kolovoza na dalek put. Putujući satima, ujutro su stigli u Rijeku, zapravo kod crkve Gospe Trsatske koja je jedno od najstarijih hrvatskih marijanskih svetišta. Tamo su sudjelovali na svetoj misi, i molili pred čudotvornom slikom Majke Božje, Majke Milosti. Zatim odoše i na križni put, a zatim nastaviše put dalje prema otoku Pagu, prema Vlašićima, gdje su imali smještaj.

Drugi je dan bio posvećen Zadru, razgledanju grada, njegovih znamenitosti: glavnog trga, crkve sv. Donata, Nadbiskupske palače, Kalelarge, te svjetski poznatih Morskih orgulja i Pozdrava Suncu. Morske orgulje i Pozdrav Suncu izvedeni su po projektu zadarske arhitekta Nikole Bašića. Sa zalaskom sunca uključuju se rasvjetni elementi ugrađeni u krugu, te po posebno programiranom scenariju proizvode svjetlosnu igru u ritmu valova i zvuka Morskih orgulja.

Treći je dan bio u malo opuštenijem tonu. Hodočasnici su ostali u Vlašićima, pogledali naselje, pripremili zajednički objed, bili na plaži, zapravo lijepo se družili i odmarali.

Dan 15. kolovoz blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije, to jest Velika Gospa provedena je u gradu Pagu, gdje su Fočani, skupa s mještanima proslavili ovaj blagdan na svetoj misi, a potom i u svečanom ophodu. Nakon ovoga svečanog dijela imali su vremena pogledati i sam grad, njegove znamenitosti.

Kao što svakome dobrom brzo dođe kraj, tako se i ovaj mali izlet, ovo kratko hodočašće bližilo kraju. Nakon doručka 16. kolovoza mala je družina krenula doma. Uza zahvalnu molitvu, podravski su Hrvati stigli kući puni doživljaja i sa željom da dogodine ponovno krenu.

Put je ostvaren putem natječaja Fonda „Gábor Bethlen“, te materijalnom potporom fočke Hrvatske samouprave.

Vesna Velin

Svi zajedno

Hrvatski dan u Foku

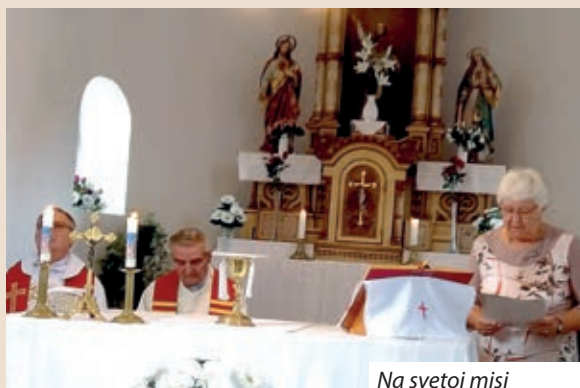
U organizaciji fočke Hrvatske samouprave, 14. rujna u ovome malom naselju priređen je uobičajeni Hrvatski dan. Prva postaja, gdje su se Fočani i njihovi gosti okupili, bila je crkva, koju su vjernici popunili i brojčano, a i s pjesmom i molitvom. U povodu blagdana Uzvišenja Svetog Križa misu na hrvatskom jeziku predvodili su martinački župnik Ilija Čuzdi i Jozo Egri, župnik iz Šeljina. U svojoj propovijedi svećenik Čuzdi naglasio je važnost simbola križa, koji nosimo tijekom svog života i koji je znak našega spasenja, a jednako tako i simbola dobrog pastira koji se brine o nama i koji nam oprašta. Misu su svojim pjevanjem uveličali članovi barčanskoga KUD-a Podravina uz tamburašku pratnju Orkestra Vizin.

Nakon zahvale, vjernici su prešli u mjesni dom kulture gdje su se već okupljali mještani i posjetitelji iz susjednih sela očekujući kulturni program. U tom su dijelu nastupili salantski KUD Marica s bošnjačkim plesovima iz okolice Pečuha, martinački mladi tamburaši s podravskim melodijama te barčanski KUD Podravina s podravskim plesovima. Oba je KUD-a pratio Orkestar Vizin.

Naravno, tog dana nitko nije ostao ni gladan ni žedan. Domaćini su ugostili svakoga bogatom večerom i još boljim kolačima koje su pripremile vrijedne ruke ovdašnjih žena. Potom je slijedilo druženje uz ples do sitnih sati uz Orkestar Podravka.

Kako kaže predsjednica Hrvatske samouprave Ibolya Véber, ostvarenje priredbe potpomogli su: Fond „Gábor Bethlen“, Hrvatska samouprava Baranjske županije, Dráva-Agro Zrt., Zajednica podravskih Hrvata, te mnogi mještani. Također nas je predsjednica upoznala i s tim kako članovi Hrvatske samouprave i ove godine izlaze na izbore, opet se kandidiraju i žele raditi za našu zajednicu. O proteklih je pet godina pak rekla da su zacrtani planovi ostvareni, i to najčešće uspješno. Hvala svima koji su im tijekom proteklih godina pomagali pri ostvarivanju tih planova.

Vesna Velin

Na svetoj misi

Salantski KUD Marica

Mala stranica

Za pametne i pametnice

Jesen – berba grožđa – vino

Potkraj rujna u mnogim su vinogradima veliki poslovi, tada se bere plod cjelogodišnjeg rada od čega će postati izvrsno piće za koje se kaže (osobito za crno) da je dobro za zdravlje, naravno u umjerenim količinama. Proizvodnja vina doseže u drevna vremena. Prvi dokazi o ispijanju vina nađeni su u Kini i stari su 9000 godina. U Europi se vino pojavilo nešto kasnije, prvi dokazi o ispijanju vina nađeni su u Gruziji, a datiraju 6000 godina prije Krista. Dokazi o najstarijoj vinariji nalaze se u Armeniji, a ona je postojala 4100. godine prije Krista. Tom su se piću nastalom fermentacijom bobica pridavala magična svojstva, a uprabljalo se i u medicinske svrhe. Prva su vina nastala od sorte Vitis vinifera vinifera, prasorte koja se još uvijek uzgaja i rabi! Egipćani su bili izvoznici crnog vina. Ono je imalo važnu ulogu u ceremonijalnom, ali i u gospodarskom životu Egipćana.

Proizvodili su ga i izvozili, ali u crnom vinu nisu uživali. Naime, smatralo se da crno vino potječe od krvi onih koji su se jednom borili protiv bogova. Vjerovalo se da je njihova krv pala u zemlju i vratila se kroz vinovu lozu. To je vjerovanje bilo i službeno objašnjenje "zašto ljudi polude kad piju mnogo vina". Egipćani su se bavili i medicinom. Vinom se koristilo kao anestetikom, ali glavnom osnovom za sve lijekove u koje su dodavali razne trave. Stara Grčka kolijevka je europske kulture. Vino su štovali toliko da su izmislili i boga vina Dionisa, a njemu su posvećivali vinske gozbe, festivale vina.

Filozofi poput Aristotela i Platona radili su uz vino. Njihove diskusije u događajima koji su se zvali simpozij nisu mogle proći bez pehara punog vina. Grci su razrjeđivali vino. U takvo vodeno vino često su dodavali i limun, začine i med. Povijesni izvori vjeruju da su Grci bili na neki način povezani s egipatskom proizvodnjom vina, te da su prastaru lozu Vitis uveli u Europu i tako je proširili po svojim kolonijama sadašnje Italije, Sicilije, južne Francuske i Španjolske.

PORUKA TJEDNA

„Znati čitati, znači imati ključ koji otvara sva vrata!“

Ž. Horvat-Vukelja

JESEN

1. DULJINA DANA I NOĆI PRVOG DANA JESENI
2. NA DALEKOM PUTU...
3. MJESEC U KOJEMU POČINJE JESEN
4. ČESTA JESENJA PADALINA
4. KRUŠARICA NA KLIPOVIMA
5. MJESEC KOJI JE DOBIO IME PO LIŠĆU
6. U POLJU VRANE UZALUD TJERA
7. SLASNE BOBE U VINOGRADU
8. ULJARICA, TEŠKU GLAVU ZA SUNCEM OKREĆE
9. KRILA NAM DAJE I FRIZURE KVARI
10. MMMMM...MLJAC....
11. ŠPILJU ZA SANAK SPREMA
12. PITOME JEDEMO, A S DIVLJIMA SE IGRAMO
13. POČINJE 23.9.

Znate li...

Zagrebački park Maksimir slavi 225 godina postojanja

Mnogi ste od vas već posjetili glavni grad Hrvatske, a vjerujem da ste posjetili i najstariji zagrebački gradski park Maksimir. On je otvoren 1794. godine na poticaj zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca, po kojemu je i dobio ime. To je bio prvi javni park u jugoistočnoj Europi, ali i jedan od prvih u svijetu. Važan je bio i po tome što su, u ta vremena Austro-Ugarske Monarhije, mnogi parkovi bili samo privatni, te nedostupni javnosti. Park je 1839. godine uređen u engleskome krajobraznom stilu, čije je elemente zadržao do današnjeg dana, a tome je zaslužan biskup Aleksandar Alagović koji je izveo malo radova na uređenju Maksimira, te u istom tonu nastavlja nadbiskup Juraj Haulik, koji se smatra krajnjim tvorcem i oblikovateljem parka. U njemu se nalazi pet jezera, te kroz njega protječe sedam potoka. Park obiluje zdanjima i spomenicima, to su: Švicarska kuća, Vidikovac, Paviljon jeka i kapela sv. Jurja.

Umjetnost ne poznaje granice

Čovjekova bezgranična mašta nudi potpunu slobodu koja kod umjetnika rezultira nešto posebno vrijedno, iz čega iznikne nešto svestrano koje ne poznaje nikakve prepreke, granice, jednako kao ni umjetnici s jedne i druge strane Drave i Mure. Umjetnost već više od tri desetljeća povezuje pomurske, međimurske i podravske slikare, kipare, drvorezbare, podjednako one koje profesionalno, a i one koje se amaterski bave time. Ovogodišnje im je ljeto bilo bogato s mnogo zajedničkih stvaranja, kroz razne kolonije ostvareno je umalo 60 umjetničkih djela koja krase prostore raznih općina. Kolonija je počela u Hrženici, zatim u Sumartonu pa se završila u Letinji.

Umjetnici u Hrženici

Višedesetljetna suradnja započela je organiziranjem slikarske i drvorezbarske kolonije u Letinji, u organizaciji Centra za kulturu, na čelu s Jožefom Dömökom, zatim su se sjetili i sumartonski drvorezbari organiziranja Drvorezbarske i slikarske kolonije, s vodstvom Stjepana Radnaja, a veze i suradnja s umjetnicima iz Hrvatske postala je sve češća, posebice s Udrugom hlebinskih slikara i kipara, na čelu s predsjednikom Zlatkom Kolarekom, koja okuplja slikare tradicionalne škole naivnoga slikarstva. Inače, udruga od 2006. organizira kolonije posvećene velikom slikaru, klasiku hrvatskoga naivnog slikarstva Josipu Generaliću, i organizira Međunarodnu umjetničku koloniju „Alpe Adria srce

naive“ u koju se redovito uključuju i umjetnici iz Pomurja. Također u Hrženici u Općini Sveti Đurđ 25. lipnja održana je Likovna kolonija u organizaciji slikara Stanka Sabola u kojoj je sudjelovalo više od 40 umjetnika iz sedam županija, iz triju zemalja: iz Slovenije, Mađarske i Hrvatske. Slikar Stanko Sabol u 80. godinama učio je kod Ivana Generalića koji mu je dao osnovne poduke slikanja na staklu. Kao član mnogih likovnih sekcija, promiče umjetnost svoje domovine, a jednako tako umjetnike s kojima surađuje. Iz Hrženice velik dio umjetnika „preselio se“ u Sumarton, gdje je a od 27. do 29. lipnja priređena redovita Kolonija slikara i drvorezbara. Osebnost je te kolonije da se

predsjednik Društva drvorezbara Stjepan Radnai pobrine da u Koloniji budu i djeca koja će učiti o vrijednostima slikarstva i kiparstva, iskušati razne tehnike, načine slikanja. Uz umjetnike postupno usvajaju vještinu miješanja boja, držanje kista i drvorezbarskih pribora, uče i lončarstvo. Zadnja je postaja druženja slikara ovoga

Križevčanka Đurđica Balog, slikarica naive

Sudionici sumartonske Likovne i drvorezbarske kolonije

ljeta bio pomurski grad Letinja gdje je Centar za kulturu 16. kolovoza organizirao uobičajenu Međunarodnu likovnu koloniju „Mura Art“, koja se održava u sklopu 36. Pomurskoga kulturnog festivala. Koloniju već desetljećima usklađuje Jožef Dömök, ravnatelj Centra. Stvaranje likovnih djela bilo je u gradskom parku u sjeni velebne, nekoliko stotina godina stare platane i zainteresirani su mogli cijeli dan promatrati kako nastaju umjetnička djela. Nakon održanih kolonija izložba je priređena u Gradskoj knjižnici, a nastale će slike biti raspoređene u novoređenoj zgradi gradske uprave.

beta

Čestitamo petrovskom Tamburaškom sastavu Koprive

FOTO: FEJSBUKOVA STRANICA KOPRIVE

Prethodne subote na svečanoj sjednici Samouprave Željezne županije kotrugi Tamburaškoga sastava Koprive mogli su prikazati povodom 20. jubileja postojanja pohvalnicu Željeznožupanijske skupštine za očuvanje, njegovanje i vridno predstavljanje gradišćanskoga narodnoga muzičkoga kinča. Priznanje je prikazao na III. Županijskom danu László Majthényi, predsjednik Željeznožupanijske skupštine.

NARDA

Seoska i Hrvatska samouprava srdačno vas pozivaju na Gastronomski i kulturni festival pod naslovom „Slasti Narde“, 28. septembra, u subotu, u Malu Nardu polag lokve. Pri mjestu počinjanja za bicikliste od 9 uri se gane naticanje u kuhanju s deset grup, sve do objeda u 12 uri pod šatorom. Dicu čeka posebni program s djelaonicami, igrami i s još brojnim zanimanjima. Od 14 uri svečano se prikadaju fitnesski uređaji, novi kandelaberi, mjesto za pečenje slanine i zdenac za pitku vodu, što je financirano prik Leaderovoga naticanja VP6-19.2.1-69-8.1.1-17. Predviđen je kazališni kusić za dicu, predstavljaju se policajci i ognjogasci do skupne večere. Na balu, od 18 uri svira Vremeplov iz Hrvatske. Sve nazočne čekaju još i daljnja presenećenja ka zasad još pripadaju u kategoriju tajne.

PAG, MIŠLJEN

Izaslanstvo grada Paga od 6. do 8. rujna boravilo je u službenom posjetu gradovima prijateljima Sigetu i Mišljenu. Izaslanstvo u sastavu Davorin Fabijanić, zamjenik načelnika grada Paga Franci Bukša, potpredsjednik Gradskog vijeća grada Paga i predsjednik KUD-a Družina te Dušan Herenda, predsjednik MO Grada Paga sastali su se s predstavnicima sigetske Gradske samouprave, s gradonačelnikom dr. Péterom Vassem i gradskom vijećnicom Anom Pogach. U Mišljenu su se sastali s gradonačelnikom dr. Károlyem Bíróom i Arnoldom Barićem, predsjednikom tamošnje Hrvatske samouprave. Izaslanstvo je posjetilo Znanstveni zavod Hrvata gdje ih je primio ravnatelj Zavoda Stjepan Blažetin. Razgovaralo se o dosadašnjoj suradnji te je izražena želja za daljnjom suradnjom na kulturnom i turističkom polju.

BUDIMPEŠTA

U ponedjeljak, 30. rujna, u 18 sati u Croaticinoj prostoriji (Ulica Lónyay 18/B) održat će se predizborna tribina Državne liste za izbor zastupnika za Hrvatsku državnu samoupravu koju su zajedno postavile udruge Hrvati – Horvátok i Čakavska katedra Šopron.

Gradišće prez Granic

Várvidék határok nélkül

1989-2019

Novomatic Aréna Sopron
2019.09.28 19.00

Fellépők - Nastupaju - Mibirkendők:

Szövetségnyóvoda
Kópházi Nakovich Mihály Ált. Isk. és óvoda növendékei

Zsidányi csillagcskák

Koprive tamburazenekar (Szentpéterfa)

Jive Maasz (SK) duda

Veseli Gradišćanci (Und)

Kajkavci (Fertőhomok)

Klapa Dičaki (Juzno Gradišće - Dél Várvidék)

Sopron Táncegyüttes

Čunovski Bečari (Dunacsúny-Horvát Járfalu SK)

Koljnósko Kolo

Ženski vokalni sastav Biseri (Und)

Testvériség Német Nemzetiségi Táncegyüttes

Levanda Band (Koljnof-Prisika)

Ženska Klapa Golubice

Šopronski Koljnófski Židanski Tamburaši

és még sokan mások...

Budimo skupa!
Legyünk együtt!

Soproni Horvát
Kulturális Egyesület

Soproni Horvát
Nemzetiségi Önkormányzat

Info: Horvátok Várvidék
Kontakt: +36 28 9 502 848

PETROVO SELO

Općina Petrovoga Sela i Zaklada za Petrovo Selo srdačno vas pozivaju 28. i 29. septembra na petroviske priredbe. U subotu, od 9 do 14 uri, durat će Piknik na Pinki s pečenjem slanine, veslanjem na kenuju, vožnjom na motoru, odbojkom i još s brojnim zanimljivim djelaonicami. Od 16 ure se začme trgadbena povorka prik sela, a uvečer su svi pozvani na bal. U nedilju, u kapeli od 10 uri začeto se služi sveta maša, a zatim se otvaraju i blagoslavljaju obnovljeni Općinski stan i jaslice. Svečani govor drži parlamentarni zastupnik Zsolt V. Németh, predsjednik Željeznožupanijske skupštine László Majthényi ter načelnica Petrovoga Sela Agica Jurašić-Škrapić. U kulturnom domu potom se otvara izložba pod naslovom „Pinka naša vridnost“. U 12 uri je skupni objed s mužikom Tamburaškoga sastava Koprive. Od 14 uri u kulturnom programu, pod šatorom, nastupaju dica iz čuvarnice i škole, Folklorno društvo iz Genče i Nimška folklorna grupa iz Pornove, tančoši i tamburaši HKD-a Gradišće ter Ženski zbor Ljubičica. Od 16.30 uri svira stari Pinka-band, a od 19 uri u okviru tradicionalnoga državnoga programa „Ugarska, rad' te imam“ slijedi skupno jačenje uz oganj. Programi su podupirani od Ureda za poboljšanje zdravlja varoša i kotara Sambotela.

SELURINCE

U organizaciji Hrvatske samouprave, 28. rujna u gradskoj sportskoj dvorani priređuje se Hrvatski dan. Na Danu uz domačine sudjeluju članovi Orkestra Vizin i Kulturno-umjetnička udruga „Voćin“ iz Voćina. Svečano je otvaranje u 17 sati.

POZIV

Hrvatice i Hrvati, glasujte za kandidate i listu Saveza Hrvata u Mađarskoj **13. listopada 2019.** godine na izborima za zastupnike u Hrvatske samouprave!

SHM

MAGYARORSZÁGI HORVÁTOK SZÖVETSÉGE
SAVEZ HRVATA U MAĐARSKOJ

Savez Hrvata u Mađarskoj kao jedina krovna udruga Hrvata u Mađarskoj Vam zahvaljuje da ste se registrirali kao hrvatski birač i poziva Vas da svojim glasom podržite naše kandidate i listu **Saveza Hrvata**, jer ćete s time osigurati trajni opstanak naše zajednice.

Nek' se vidi da nas ima!

Savez Hrvata u Mađarskoj